

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS „X“ SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ MOKESČIŲ INSPEKCIJĄ

2023-11-14 Nr. 4D-2023/1-835

Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. rugpjūčio 16 d. gavo UAB „X“ (toliau citatose ir tekste – Bendrovė arba Pareiškėja) skundą „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo.“

2. Pareiškėja skunde nurodo:

2.1. „Mokestinių ginčų komisijos [toliau citatose ir tekste – Komisija] 2022-09-12 Sprendimu Nr. S-117 „Dėl E. M. skundo“ (dokumento registracijos data ir numeris: 2022-09-12 Nr. S-117 [toliau citatose ir tekste – Komisijos sprendimas]) buvo panaikintas Valstybinės mokesčių inspekcijos [toliau citatose ir tekste – VMI] 2022-06-10 Sprendimas Nr. 68-53 [toliau citatose ir tekste – VMI sprendimas]; buvo taikytos restitucijos pasekmės Kauno apygardos teismo 2021-05-25 nutarties (civilinė byla Nr. e2-974-254/2021) tarp Bendrovės ir E. M. pagrindu“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

„Apibendrindama tai, kas išdėstyta, Komisija konstatavo, jog mokesčių administratorius nagrinėjamu atveju netinkamai vertino faktinę ginčo situaciją, išskirtinę įrodomąją reikšmę suteikdamas VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto registre esančiai informacijai apie turtinių teisių į ginčo nekilnojamąjį turtą neįregistravimą, todėl esant situacijai, kai Pareiškėjos 2015 m. natūra gautos pajamos yra grąžintos pajamų davėjui (Bendrovei), kas reiškia, kad mokestinės prievolės apskaičiavimo momentu Pareiškėja 2015-08-31 sutarties pagrindu gautų pajamų natūra faktiškai nebenturi, priėmė nepagrįstą sprendimą dėl GPM prievolės Pareiškėjai apskaičiavimo. Atsižvelgiant į tai, skundžiamas VMI Sprendimas yra naikinamas. Šio Komisijos sprendimo VMI neskundė.

Komisijai pripažinus, jog G. M. negavo pajamų natūra iš Bendrovės, surantama, jog ir Bendrovė negalėjo gauti jokių iš neparduoto turto pajamų, todėl ir negalėjo jokių mokestinių prievolių, susijusių su turto pardavimu (pelno mokesčio bei pridėtinės vertės mokesčio su baudomis ir delspinigiais).

Taigi, VMI savalaikiai ir savo iniciatyva privalėjo peržiūrėti savo ankstesnius priimtus sprendimus ir Bendrovės atžvilgiu, kadangi tai tiesiogiai buvo susiję sandorio pripažinimu negaliojančiu tarp E. M. ir Bendrovės, todėl jokios mokestinės nepriemokos Bendrovės atžvilgiu negalėjo kilti.“

2.2. „Bendrovė 2022-11-25 gavo iš E. M. Komisijos sprendimą ir tą pačią dieną dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių kreipėsi į VMI, prašydama peržiūrėti ankstesnius priimtus sprendimus“ (toliau citatose ir tekste – 2022 m. lapkričio 25 d. Prašymas).

„VMI įvairiais būdais vengė ir vengia priimti sprendimus, kiek tai susiję su aukščiau nurodytais atvejais, t. y. neperžiūri savo priimtų ankstesnių sprendimų ir siekia tariamą mokestinę nepriemoką (kuri šiai dienai yra: apie vieną šimtą keturiasdešimt penkis tūksnius eurų) išieškoti iš Bendrovės:

2.2.1. „[...] VMI tariamai negavo Bendrovės 2022 m. lapkričio 25 d. Prašymo, todėl

Bendrovė pateikė pakartotinį 2023-01-04 Skundą (Prašymą)“ (toliau citatose ir tekste – 2023 m. sausio 4 d. Prašymas).

2.2.2. „VMI faktiškai nenagrinėjo ir šio pakartotinio 2023 m. sausio 4 d. Prašymo (VMI viršininko pavaduotojo A.K. 2023-01-30 sprendimas Nr. RM-2931), t. y. net nepasisakė dėl keliamų naujai paaiškėjusių alinkybių klausimo.“

2.2.3. „kitais veiksmais VMI (viena iš tarnautojų) pasiūlė būtinai kreiptis į VMI (prašymu) – tokiais motyvais: atnaujinti mokestinių ginčų procesą (pagal MAĮ [Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas; toliau citatose ir tekste – MAĮ] 160 str.) (dėl naujai paaiškėjusių esminių aplinkybių) dėl nepagrįstai priskaičiuotos nepriemokos Bendrovei, kuri šiai dienai sudaro 144976,94 eur. Siekdama bendradarbiauti, Bendrovė pateikė 2023-04-06 minėtą Prašymą [toliau citatose ir tekste – 2023 m. balandžio 6 d. Prašymas], tačiau ir vėl susidūrė su formalia VMI pozicija (viršininkės E. J. 2023-05-12 sprendimu Nr. 69-32) – tik ši kartą atsisakymo pagrindas jau buvo tariamai praleisti 3 mėnesių terminai.“

2.3. „Šios faktinės aplinkybės akivaizdžiai byloja apie VMI piktnaudžiavimą savo padėtimi ir kenkimą LR valstybės geram įvaizdžiui, kadangi VMI negalėjo nežinoti apie Bendrovės nevienkartinį kreipimąsi 2022 m. lapkričio ir 2023 m. sausio mėnesiais, todėl tariamų terminų skaičiavimas tik nuo 2023 m. balandžio mėnesio akivaizdžiai diskredituoja VMI (kaip valstybės institucijos) vardą bei kelia nepasitikėjimą Lietuvos Respublikos valstybinėmis institucijomis.

Tokiais veiksmais VMI tikrai nesivadovavo ir iki šiol nesivadovauja protingumo ir teisingumo kriterijais (MAĮ 8 str. 3 d.), t. y. siekia nepagrįstai išieškoti tariamą mokestinę nepriemoką (kuri šiai dienai yra: apie vieną šimtą keturiasdešimt penkis tūkst. eurų) iš Bendrovės, o visus įmanomus Bendrovės bandymus apginti savo teisėtus interesus ignoruoja visomis įmanomomis priemonėmis. [...]“

3. Pareiškėja Seimo kontrolierės prašo „ištirti VMI aukščiau nurodytų tarnautojų veiksmus, ar šiuose veiksmuose nėra biurokratizmo ir piktnaudžiavimo požymių; ištirti, ar VMI aukščiau paminėti veiksmai (veiksmų visuma) atitinka gerą viešąjį administravimą.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Seimo kontrolierė, atsižvelgusi į pirmiau nurodytas aplinkybes, kreipėsi į VMI prašydama pateikti motyvuotus paaiškinimus (įvertinus tai, kad „Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški“; Lietuvos Respublikos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-990/2007): ar iš tiesų VMI negavo 2022 m. lapkričio 25 d. Prašymo (kartu pateikti VMI 2022 m. lapkričio 25 d. ir 2022 m. lapkričio 28 d. gautų dokumentų registro išrašus); ar iš tiesų VMI faktiškai nenagrinėjo ir 2023 m. sausio 4 d. Prašymo, „nepasisakė dėl keliamų naujai paaiškėjusių alinkybių klausimo“, jeigu taip – nurodyti priežastis; ar VMI 2023 m. sausio 30 d. sprendimas Nr. RM-2931 atitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI) išsamumo principo ir administracinio sprendimo reikalavimus, ar jis pakankamai motyvuotas faktinėmis aplinkybėmis ir teisės aktų nuostatomis, ar jame pateikti paaiškinimai Bendrovei, kaip ji turėtų, galėtų spręsti jos keliamą problemą; jeigu ne – nurodyti priežastis; ar pažymos 2.2.3 papunktyje nurodytas pasiūlymas („kreiptis į VMI prašymu) – tokiais motyvais: atnaujinti mokestinių ginčų procesą (pagal MAĮ 160 str.) (dėl naujai paaiškėjusių esminių aplinkybių) dėl nepagrįstai priskaičiuotos nepriemokos Bendrovei“) buvo pateiktas tik žodžiu, jeigu taip – paaiškinti priežastis; jeigu pasiūlymas buvo pateiktas ir raštu, pateikti tokio rašto kopiją; ar iš tiesų 2023 m. balandžio 6 d. Prašymas buvo išnagrinėtas formaliai, ar VMI 2023 m. gegužės 12 d. sprendimas Nr. 69-32 atitinka VAI 10 straipsnio 5 dalies ir išsamumo principo reikalavimus, ar jis pakankamai motyvuotas faktinėmis aplinkybėmis ir teisės aktų nuostatomis, ar jame pateikti paaiškinimai Bendrovei, kaip ji turėtų, galėtų spręsti jos keliamą problemą, atstatyti galimai praleistą 3 mėnesių terminą; jeigu ne – nurodyti priežastis; ar priimant VMI 2023 m. gegužės 12 d. sprendimą Nr. 69-32 buvo atsižvelgta į tai, kad VMI „negalėjo nežinoti apie Bendrovės nevienkartinį kreipimąsi 2022 m. lapkričio ir 2023 m. sausio mėnesiais“; ar VMI, nagrinėdama

Bendrovės prašymus, vadovavosi protingumo ir teisingumo kriterijais ir kt.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Iš VMI Seimo kontrolierei pateiktos informacijos, paaiškinimų bei dokumentų nustatyta:

5.1. „Bendrovė nurodo, kad ji 2022-11-25 iš fizinio asmens E. M. gavo Komisijos sprendimą ir tą pačią dieną (t. y. 2022-11-25) dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių ji kreipėsi į VMI, prašydama peržiūrėti ankstesnius priimtus sprendimus. VMI turimais duomenimis, VMI nėra gavusi Bendrovės 2022-11-25 teikto prašymo, todėl atsakyti į tokį dokumentą VMI objektyviai neturėjo galimybės („Gautų ir su jais susijusių dokumentų ataskaita“ pridedama). Kiek yra žinoma VMI, pati Bendrovė įrodymų, kad toks 2022-11-25 prašymas VMI buvo pateiktas, nėra teikusi nei tiesiogiai VMI, nei atitinkamoms institucijoms ikiteisminių, teisminių ginčų metu.“

VMI Seimo kontrolierei pateikė 2023 m. rugsėjo 14 d. gautų ir su jais susijusių dokumentų ataskaitą, iš kurios matyti, kad VMI 2022 m. lapkričio 25 d. – 2022 m. lapkričio 28 d. negavo 2022 m. lapkričio 25 d. Prašymo.

5.2. „Bendrovės teigimu VMI faktiškai nenagrinėjo Bendrovės pateikto pakartotinio 2023 m. sausio 4 d. Prašymo, t. y. nepasisakė dėl keliamų naujai paaiškėjusių aplinkybių klausimo. Pažymėtina, kad 2023 m. sausio 4 d. Prašymu iš esmės buvo pateikti du prašymai: naujai paaiškėjusių aplinkybių pagrindu panaikinti VMI sprendimą išieškoti mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto ir priimti naujus sprendimus bei nurodyti jų apskundimo tvarką. Atsakymas į 2023 m. sausio 4 d. Prašymą Bendrovei buvo pateiktas VMI 2023 m. sausio 30 d. raštu Nr. RM-2931 „Dėl atsakymo į UAB „X“ prašymą“ [...] [toliau citatose ir tekste – 2023 m. sausio 30 d. Raštas].

VMI vertinimu, 2023 m. sausio 30 d. Raštas atitinka VAĮ 3 straipsnio 5 punkte ir 10 straipsnio 5 dalyje nurodytus išsamumo principo, administracinio sprendimo reikalavimus:

2023 m. sausio 30 d. Rašte nurodyti administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas ir jį priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos, administracinio sprendimo data ir registracijos numeris, administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečias skundą nagrinėjančias institucijas, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką. 2023 m. sausio 30 d. Rašte taip pat nurodyti sprendimo motyvai ir pagrindiniai faktai bei argumentai, kuriais remiantis yra nuspręsta netenkinti Bendrovės 2023 m. sausio 4 d. Prašymo. Tai yra pateiktas Bendrovės turimos mokestinės nepriemokos pagrindimas, nurodytos konkrečios MAĮ nuostatos, vadovaujantis kuriomis buvo priimti VMI sprendimai išieškoti Bendrovės turimą mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto, paaiškinta, kad VMI neturi teisinio pagrindo naikinti šių sprendimų, kol Bendrovės mokestinė nepriemoka yra nepadengta ar nepanaikinta, pateikta informacija apie įsiteisėjusias administracinių teismų nutartis, kurios patvirtina pagrįstą ir teisėtą VMI atsisakymą tenkinti Bendrovės prašymus dėl VMI sprendimų išieškoti mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto panaikinimo.

Pasisakant dėl kitų 2023 m. sausio 4 d. Prašyme minimų su mokestiniu patikrinimu susijusių sprendimų, Bendrovei paaiškinta, kad mokestinio patikrinimo metu apskaičiuotų mokesčių, delspinigių ir baudų sumos galėtų būti keičiamos tik atnaujinus mokestinio ginčo bylos procesą pagal MAĮ 160 straipsnio nuostatas ir atlikus pakartotinį patikrinimą, taip pat nurodyta, jog informacija apie Bendrovės teisę teikti prašymą mokesčių administratoriui dėl mokestinio ginčo bylos proceso atnaujinimo buvo pateikta Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos [toliau citatose ir tekste – Kauno AVMI] 2023-01-12 raštu Nr. (7.45 Mr) K-371.

Pažymėtina, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, kad VAĮ nėra nustatyta, keliuose rašytiniuose dokumentuose turi būti išdėstytas individualaus administracinio akto pagrindimas (jo turinys) ir pats sprendimas dėl nustatytų ar suteiktų teisių, t. y. nereikalaujama, kad individualus administracinis aktas būtų surašytas vientisame dokumente. Papildomos dokumentacijos buvimas lemia, kad ginčijamas sprendimas yra grindžiamas objektyviais duomenimis, kurie yra sudėtinė ginčijamo sprendimo dalis (pvz., žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. balandžio 6 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴³⁸-426/2009; 2011 m. kovo 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-651/2011; 2011 m. gegužės

19 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1411/2011). Šiuo atveju Bendrovė apie mokesčių mokėtojo teisę inicijuoti mokesčių administratoriaus priimtų ir nustatytais terminais neapskustų sprendimų peržiūrėjimą buvo informuota Kauno AVMI 2023-01-12 raštu Nr. (7.45 Mr) K-371, t. y. iki VMI 2023 m. sausio 30 d. Rašto Bendrovei pateikimo, kas rodo šių raštų tarpusavio ryšį ir leidžia daryti vienareikšmę išvadą, jog Bendrovė iš esmės turėjo ir galėjo suprasti 2023 m. sausio 30 d. Raštu priimto sprendimo faktinius ir teisinius pagrindus, jo priėmimo motyvus, įskaitant nuostatas, susijusias su mokestinio ginčo bylos atnaujinimo procesu.“

5.3. „Prašymą atnaujinti mokestinio ginčo bylos procesą turi teisę paduoti mokesčių mokėtojas, jeigu mokesčių administratoriaus sprendimas dėl papildomų mokesčių paskaičiavimo nustatytu terminu nebuvo apskustas. Pažymėtina, kad MAĮ 160 straipsnyje nustatytas mokestinių ginčų bylų proceso atnaujinimo institutas yra ekstraordinarinė mokestinio ginčo nagrinėjimo tvarka, kuri gali būti taikoma tik nustačius vieną iš įsakmiai MAĮ 160 straipsnio 2 dalyje nustatytų pagrindų, kurių sąrašas yra baigtinis. Toks administracinis sprendimas, kuris nebuvo nustatyta tvarka apskustas, todėl tapo galutiniu administraciniu sprendimu, gali būti peržiūrėtas tik laikantis įstatyme nustatytos tvarkos dėl prašymo padavimo turinio, formos, termino ir kitų reikalavimų, kad būtų užtikrintas teisiųjų santykių stabilumas.

Remiantis MAĮ 160 straipsnio 8, 9 dalimis, mokesčių administratorius pirmiausiai vertina, ar mokesčių mokėtojo paduotas prašymas atnaujinti procesą atitinka tokiam prašymui nustatytus turinio ir formos reikalavimus, ar šis prašymas paduotas nepraleidus termino, tik tokiu atveju, jeigu šios sąlygos yra tinkamai įvykdytos, mokesčių administratorius nagrinėja klausimą dėl proceso atnaujinimo ir vertina, ar yra mokesčio mokėtojo nurodytas proceso atnaujinimo pagrindas.

Sąlygos dėl prašymo padavimo termino įvykdymas prašymą teikiančiam mokesčių mokėtojui yra privalomas, t. y. mokesčių mokėtojo prašymas turi būti paduodamas nepraleidus įstatyme nustatyto termino – 3 mėnesiai nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas, nėra pasibaigęs naikinamasis terminas – 5 metai nuo sprendimo apskundimo termino pabaigos (MAĮ 160 straipsnio 5 dalis), o pačiame prašyme turi būti nurodomos aplinkybės, kuriomis grindžiamas šių terminų skaičiavimas (MAĮ 160 straipsnio 6 dalis). Tokio įstatyme įtvirtinto reikalavimo, susijusio su minėtų terminų laikymusi, įvykdymas būtinas, kad mokesčių administratorius turėtų galimybę patikrinti gautą mokesčio mokėtojo prašymą ir atitinkamai priimti sprendimą atnaujinti mokestinio ginčo bylos procesą ar atsisakyti jį atnaujinti.

Nagrinėjamu atveju Bendrovė pateikė VMI 2023 m. balandžio 6 d. prašymą atnaujinti mokestinio ginčo bylos dėl Kauno AVMI 2020-06-15 sprendimo dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (7.45) FR0682-272 procesą [...], tačiau šiuo prašymu Bendrovė nepateikė duomenų, konkretizuojančių datą, nuo kurios turėtų būti skaičiuojamas MAĮ 160 straipsnio 5 dalyje nustatytas 3 mėnesių terminas dėl sužinojimo apie proceso atnaujinimo pagrindą, nors įstatymų leidėjas įtvirtino mokesčių mokėtojo pareigą pagrįsti prašymo padavimo terminų skaičiavimą. Pažymėtina ir tai, kad įstatymų leidėjas nenustato trūkumų šalinimo instituto, t. y. mokesčių mokėtojas privalo būti aktyvus ir pateikti įstatymų leidėjo nustatytus duomenis bei įrodymus, todėl prašymą nagrinėjanti institucija vertina tokį prašymą bei kitus dokumentus, kokius pateikė mokėtojas, jai nesuteikti įgaliojimai nurodinėti (siūlyti), kokią informaciją privalo pateikti mokėtojas.

Vadovaujantis MAĮ 160 straipsnio 8 dalies nuostatomis, Bendrovei nepagrindus, kad nebuvo praleistas 3 mėnesių nuo tos dienos, kai ji sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas, priimtas sprendimas Bendrovės 2023 m. balandžio 6 d. Prašymo netenkinti – VMI 2023 m. gegužės 12 d. sprendimu Nr. 69-32 [...] [toliau citatose ir tekste – 2023 m. gegužės 12 d. Sprendimas) atsisakyta atnaujinti mokestinio ginčo bylos dėl Kauno AVMI 2020-06-15 sprendimo dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (7.45) FR0682-272 procesą. VMI vertinimu, 2023 m. gegužės 12 d. Sprendimas atitinka VAI 3 straipsnio 5 punkte ir 10 straipsnio 5 dalyje nurodytus išsamumo principo, administracinio sprendimo reikalavimus:

2023 m. gegužės 12 d. Sprendime nurodyti administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas ir jį priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos, administracinio sprendimo data ir registracijos numeris, administracinio sprendimo apskundimo

tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją, skundo padavimo terminą ir būdą, teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką ir MAĮ 164 straipsnio nuostatos, susijusios su dokumentų mokesčių mokėtojams įteikimu. 2023 m. gegužės 12 d. Sprendime taip pat nurodyti sprendimo motyvai, pagrindinės nustatytos faktinės aplinkybės ir argumentai, kuriais remiantis yra nuspręsta netenkinti Bendrovės 2023 m. balandžio 6 d. Prašymo. Tai yra 2023 m. gegužės 12 d. Sprendime pateiktas šiuo atveju aktualus teisinis pagrindimas, paremtas teisės aktais ir aktualia teismine praktika, nurodytos konkrečios priežastys, kodėl Bendrovės 2023 m. balandžio 6 d. Prašymas netenkina prašymui atnaujinti procesą keliamų reikalavimų ir negali būti tenkinamas.

Atsižvelgiant į tai, kad 2023 m. balandžio 6 d. Prašymas buvo įvertintas, laikantis teisės aktų nuostatų VMI kompetencijos ribose, darytina išvada, kad 2023 m. balandžio 6 d. Prašymas VMI buvo išnagrinėtas ne formaliai, bet įvertinus jį iš esmės. Pažymėtina, kad MAĮ 160 straipsnio 6 dalyje įsakmiai nurodyta, jog būtent prašyme atnaujinti procesą turi būti nurodomos aplinkybės, kuriomis grindžiamas MAĮ 160 straipsnio 5 dalyje nustatytų terminų skaičiavimas, todėl, priimant sprendimą dėl prašymo atnaujinti procesą tenkinimo, kiti, ne su šiuo prašymu Bendrovės galimai anksčiau mokesčių administratoriui teikti, dokumentai nėra vertinami.“

5.4. „MAĮ 8 straipsnio 3 dalyje nurodyti protingumo ir teisingumo kriterijai reiškia, kad mokesčių administratorius, administruodamas mokesčius, elgtųsi atidžiai, teisingai ir sąžiningai, siektų protingos skirtingų interesų pusiausvyros, atsižvelgiant į abiejų šalių interesus, tačiau atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad mokesčių administratorius, atlikdamas jam pavestas funkcijas, įpareigotas tiksliai laikytis mokesčių teisės aktų (MAĮ 32 straipsnio 3 punktas).

Remiantis aukščiau išdėstytu, VMI nuomone, mokesčių administratoriui pateikti Bendrovės prašymai (2023 m. sausio 4 d. Prašymas, 2023 m. balandžio 6 d. Prašymas) buvo įvertinti iš esmės, išanalizavus aktualias faktines aplinkybes ir taikytinas teisės aktų nuostatas, ir į juos Bendrovei atsakyta, vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, VMI teisės aktais suteiktų įgaliojimų ribose. Aplinkybė, kad Bendrovės atžvilgiu yra priimtas nepalankus sprendimas, nėra pagrindas pripažinti, kad VMI nepagrįstai atsisako ar vilkina spręsti jos kompetencijai priklausančius klausimus.“

5.5. 2023 m. sausio 4 d. Prašyme, be kita ko, nurodyta: „r e i k a l a u j a m e :

- panaikinti VMI sprendimą išieškoti mokestinę nepriemoką iš UAB „X“ turto;
- šiuo pagrindu priimti naujus sprendimus ir nurodyti jų apskundimo tvarką.“

5.6. 2023 m. sausio 30 d. Rašte pažymėta: „VMI, išnagrinėjusi 2023-01-05 gautą Bendrovės prašymą panaikinti sprendimą išieškoti mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto (toliau – Prašymas), informuoja, kad Prašymo netenkina ir paaiškina:

VMI Mokesčių apskaitos informacinės sistemos 2023-01-25 duomenimis, Bendrovės mokestinė nepriemoka siekia 144972,98 Eur [...]. Mokestinė nepriemoka susidariusi pagal Bendrovės pateiktas ir VMI parengtas mokesčių deklaracijas bei Kauno AVMI 2020-02-26 patikrinimo aktą Nr. (7.45) FR0680-130 (toliau – Patikrinimo aktas).

Kauno AVMI atliko Bendrovės mokestinį patikrinimą už laikotarpį nuo 2014-01-01 iki 2015-12-31 (toliau – Mokestinis patikrinimas). Patikrinimo aktas patvirtintas Kauno AVMI 2020-06-15 sprendimu dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (7.45) FR0682-272. Mokestinio patikrinimo metu apskaičiuota 139836,87 Eur mokesčių, delspinigių ir baudų.

VMI, vadovaudamasi MAĮ 33 straipsnio 8 punktu ir 106 straipsnio 1 dalies 4 punktu, priėmė 2019-11-26 sprendimą Nr. (23.31-08) 467-195810 išieškoti 481,04 Eur ir 2020-12-10 sprendimą Nr. (23.3108) 467-62668 išieškoti 140363,79 Eur mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto (toliau – Sprendimai). Kadangi mokestinė nepriemoka yra nepadengta ir nepanaikinta, t. y. neišnyko aplinkybės, dėl kurių buvo priimti Sprendimai, VMI neturi teisinio pagrindo jų panaikinti.

Pagal VMI turimą informaciją, Bendrovė teikė skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui dėl Sprendimų panaikinimo. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2022-06-01 nutartimi administracinėje byloje Nr. eI3-3095-561/2022 nutraukė bylą pagal Bendrovės skundą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2022-10-12 nutartimi administracinėje byloje Nr. eAS-553-602/2022 atmetė Bendrovės atskirąjį skundą ir pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Mokestinio patikrinimo metu apskaičiuotos mokesčių, delspinigių ir baudų sumos galėtų

būti keičiamos tik atnaujinus mokestinio ginčo bylos procesą pagal MAĮ 160 straipsnio nuostatas ir atlikus pakartotinį patikrinimą. Kauno AVMI 2023-01-12 raštu Nr. (7.45 Mr) K-371 informavo Bendrovę apie jos teisę teikti prašymą mokesčių administratoriui dėl mokestinio ginčo bylos proceso atnaujinimo.

Šis raštas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo ir Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka pasirinktinai Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102 Vilnius) ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo šio rašto įteikimo dienos.“

5.7. Kauno AVMI 2023 m. sausio 12 d. rašte Nr. (7.45 Mr) K-371 nurodyta:

„Kauno AVMI, atsižvelgdama į 2023-01-03 telefonu gautą paklausimą dėl atlikto Bendrovės mokestinio patikrinimo metu apskaičiuotų mokesčių ir su jais susijusių sumų panaikinimo, paaiškina, kad Kauno AVMI 2020-02-26 atliko Bendrovės teminį pridėtinės vertės mokesčio ir pelno mokesčio mokestinį patikrinimą už laikotarpį nuo 2014-01-01 iki 2015-12-31. Surašytas patikrinimo aktas 2020-02-26 Nr. (7.45) FR0680-130. Bendrovei nepateikus pastabų dėl patikrinimo akto, rezultatai patvirtinti Kauno AVMI 2020-06-15 sprendimu dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (7.45)FR0682-272. Skundas dėl minėto sprendimo centriniam mokesčių administratoriui nebuvo pateiktas, mokestinis ginčas nevyko.

Paašikėjus naujoms aplinkybėms, galinčioms turėti įtakos ankstesnio mokestinio patikrinimo rezultatams, aplinkybės galėtų būti iš naujo įvertinamos [MAĮ 118 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog mokesčių administratorius neturi teisės pakartotinai tikrinti mokesčių mokėtojo dėl to paties mokesčio už tą patį mokestinį laikotarpį, jei buvo priimtas atitinkamas mokesčių administratoriaus sprendimas, pagal kurį mokesčių mokėtojui naujai apskaičiuojamas ir nurodomas sumokėti mokestis ir (arba) su juo susijusios sumos, arba patikrinimo rezultatai buvo patvirtinti patikrinimo pažyma. Ši nuostata netaikoma, jei paašikėja naujų aplinkybių, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos mokesčių administratoriui ir kurios gali turėti įtakos ankstesnio patikrinimo rezultatams. Šiuo atveju prieš pradedant pakartotinį patikrinimą būtinas centrinio mokesčių administratoriaus leidimas minėtą patikrinimą atlikti.]. Mokesčių mokėtojo teisė inicijuoti mokesčių administratoriaus priimtų ir nustatytais terminais neapskustų sprendimų peržiūrėjimą galima MAĮ 160 straipsnyje nustatyta proceso atnaujinimo tvarka. Minėto straipsnio 2 dalyje numatyta, kad procesas gali būti atnaujinamas, kai naujai paašikėja esminės aplinkybės, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos mokesčių mokėtojui mokestinio ginčo nagrinėjimo metu.

Vadovaujantis išdėstytomis teisės aktų nuostatomis, pakartotinį Bendrovės mokestinį patikrinimą mokesčių administratorius gali atlikti tik atnaujinus mokestinio ginčo bylos procesą MAĮ 160 straipsnyje nustatyta tvarka, kadangi aplinkybės dėl Kauno apygardos teismo 2021-05-25 nutartimi patvirtintos taikos sutarties, kuria Bendrovė ir kita sandorio šalis pripažino negaliojančiu turto pardavimo sandorį, neegzistavo nei patikrinimo metu, nei patikrinimo rezultatų tvirtinimo metu.

Bendrovės prašymas dėl proceso atnaujinimo paduodamas centriniam mokesčių administratoriui. Prašymas gali būti paduodamas per 3 mėnesius nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas. Asmenims, praleidusiems prašymo dėl proceso atnaujinimo padavimo terminą dėl svarbių priežasčių, praleistas terminas gali būti atnaujintas, jeigu prašymas dėl termino atnaujinimo paduotas ne vėliau kaip po vienerių metų nuo sprendimo, kuris nebuvo apskustas, apskundimo termino pabaigos. Prašymas dėl proceso atnaujinimo negali būti paduodamas, jeigu nuo sprendimo, kuris nebuvo apskustas, apskundimo termino pabaigos praėjo daugiau kaip 5 metai.“

5.8. 2023 m. balandžio 6 d. Prašyme („Dėl mokestinio ginčo proceso atnaujinimo pagal MAĮ 160 straipsnį“) pažymėta:

„Prašome atnaujinti mokestinių ginčų procesą (pagal MAĮ 160 str.) (dėl naujai paašikėjusių esminių aplinkybių) dėl nepagrįstai priskaičiuotos nepriemokos Bendrovei, kuri šiai dienai sudaro 144976,94 eur.

Pagrindas:

iš E. M. gautas Komisijos sprendimas, kuriuo:

- buvo panaikintas VMI Sprendimas;
- buvo taikytos restitucijos pasekmės Kauno apygardos teismo 2021-05-25 Nutarties (civilinė byla Nr. e2- 974-254/2021) tarp Bendrovės ir E. M. pagrindu“.

5.9. 2023 m. gegužės 12 d. Sprendime (dėl Bendrovės 2023 m. balandžio 6 d. Prašymo atnaujinti mokestinio ginčo bylos procesą) nurodyta:

„VMI, išnagrinėjusi Pareiškėjos 2023 m. balandžio 6 d. prašymą atnaujinti mokestinio ginčo bylos dėl Kauno AVMI 2020-06-15 sprendimo dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (7.45) FR0682-272, kuriuo nurodyta Pareiškėjai sumokėti į valstybės biudžetą 77018,98 Eur pridėtinės vertės mokesčio (toliau - PVM), 23106 Eur PVM baudą, 39711,89 Eur PVM delspinigių, procesą (gautas 2023-04-17), n u s t a t ė:

Pareiškėjas prašo atnaujinti mokestinio ginčo bylos procesą, nes paaiškėjo naujos aplinkybės [...].

Prašymas netenkinamas.

Dėl termino paduoti prašymą

Sprendžiant klausimą dėl mokestinio ginčo bylos proceso atnaujinimo, privaloma įvertinti įstatymų leidėjo nustatytą proceso atnaujinimo tvarką ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) formuojamą teismų praktiką.

Prašymas dėl proceso atnaujinimo gali būti paduodamas per 3 mėnesius nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas. Asmenims, praleidusiems prašymo dėl proceso atnaujinimo padavimo terminą dėl svarbių priežasčių, praleistas terminas gali būti atnaujintas, jeigu prašymas dėl termino atnaujinimo paduotas ne vėliau kaip po vienerių metų nuo sprendimo, kuris nebuvo apskūstas, apskundimo termino pabaigos. Prašymas dėl proceso atnaujinimo negali būti paduodamas, jeigu nuo sprendimo, kuris nebuvo apskūstas, apskundimo termino pabaigos praėjo daugiau kaip 5 metai (MAĮ 160 str. 5 d.).

Prašyme dėl proceso atnaujinimo nurodoma: aplinkybės, kuriomis grindžiamas šio straipsnio 5 dalyje nurodytų terminų skaičiavimas (MAĮ 160 str. 6 d. 6 p.).

LVAT 2021-03-10 nutarties administracinėje byloje Nr. A-2505-602/2021, J. E. P. v. VMI, konstatuojamosios dalies 62 punkte pabrėžė, kad mokestinių ginčų bylų procesas gali būti atnaujinimas, jeigu mokesčių mokėtojas, padavęs šį prašymą laikosi formalių įstatymo reikalavimų, kurie įtvirtinti tokio prašymo padavimo turinio ir formos reikalavimams ir yra įvykdoma sąlyga dėl prašymo padavimo termino, t. y. prašymas paduodamas nepraleidus įstatyme nustatyto termino – 3 mėnesiai nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas, nėra pasibaigęs naikinamasis terminas – 5 metai nuo sprendimo apskundimo termino pabaigos. MAĮ 160 straipsnio 6 dalyje įtvirtintas konkretus reikalavimas, susijęs su minėtų terminų laikymusi (prašyme nurodomos aplinkybės, kuriomis grindžiamas šio straipsnio 5 dalyje nurodytų terminų skaičiavimas), kuriuos mokesčių administratorius turėtų galimybę patikrinti gavęs mokesčio mokėtojo prašymą. MAĮ 160 str. 8 ir 9 dalių turinys patvirtina, kad mokesčių administratorius pirmiausiai vertina, ar mokesčių mokėtojo paduotas prašymas atnaujinti procesą atitinka tokiam prašymui nustatytus turinio ir formos reikalavimus, ar šis prašymas paduotas nepraleidus termino, tik tokiu atveju, jeigu šios sąlygos yra tinkamai įvykdytos, mokesčių administratorius nagrinėja klausimą dėl proceso atnaujinimo ir vertina, ar yra mokesčio mokėtojo nurodytas proceso atnaujinimo pagrindas/pagrindai.

Taigi, įstatymų leidėjas imperatyviai nustatė, kad mokesčių mokėtojas prašymą dėl proceso atnaujinimo turi teisę pateikti per 3 mėnesius nuo tos dienos, kai jis sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas. Kita vertus, nepakanka nurodyti proceso atnaujinimo pagrindą ir pateikti jį patvirtinančius dokumentus – mokėtojas prašyme privalo pagrįsti aplinkybes dėl termino skaičiavimo, t. y. įtvirtinta pareiga pateikti duomenis, patvirtinančius prašymo pateikimą įstatymo nustatytu terminu. Pažymėtina, jog įstatymų leidėjas nenustato trūkumų šalinimo instituto, t. y. mokėtojas privalo būti aktyvus ir pateikti įstatymų leidėjo nustatytus duomenis bei įrodymus. Kitaip sakant, prašymą nagrinėjanti institucija vertina tokį prašymą bei kitus dokumentus, kokius pateikė mokėtojas, jai nesuteikti įgaliojimai nurodinėti (siūlyti), kokią informaciją privalo pateikti mokėtojas.

Šiuo atveju, Pareiškėjas nurodo, jog minėtos aplinkybės tapo žinomos iš E. M. gavus Komisijos sprendimą.

Kaip matyti, Pareiškėjas nenurodė, kada jis su teikiamu dokumentu susipažino – apsiribojo informacija, kad jis gavo Komisijos sprendimą. Pareiškėjas nepateikė duomenų, konkretizuojančių datą, nuo kurios turėtų būti skaičiuojamas 3 mėnesių terminas dėl sužinojimo apie proceso atnaujinimo pagrindą, nors, kaip minėta, įstatymų leidėjas įtvirtino mokėtojo pareigą pagrįsti prašymo padavimo terminų skaičiavimą.

Taigi, net skaičiuojant prašymo padavimo nuo sužinojimo (turėjimą sužinoti) apie proceso atnaujinimo pagrindą terminą nuo 2022-09-12 (Komisijos sprendimo datos), kaip nurodo Pareiškėjas, nes nėra dokumentų apie jos susipažinimo veiksmus (eigą) su minėtu Komisijos sprendimu, akivaizdu, kad Pareiškėjas yra praleidęs 3 mėnesių terminą (skaičiuojant vėliausiai nuo 2022-09-12 – terminas yra 2022-12-12, nes, kaip minėta, nėra konkrečių duomenų apie susipažinimo datą), todėl yra pagrindas atsisakyti atnaujinti mokestinio ginčo bylos procesą ir šioje stadijoje nėra pagrindo spręsti klausimą dėl proceso atnaujinimo pagrindo.

Šiame kontekste Centrinis mokesčių administratorius pažymi, jog Komisijos pastebėjimas 2023-04-03 posėdžio protokole Nr. PP-2023/73(7-2023/47), kad Sprendime užfiksuotos aplinkybės galėtų būti vertinamos esant pateiktam Pareiškėjo prašymui dėl proceso atnaujinimo, nepanaikina pareigos tiek mokesčių mokėtojui, tie mokesčių administratoriui laikytis imperatyvių normų dėl prašymo dėl proceso atnaujinimo nagrinėjimo tvarkos.

Šiuo atveju, Pareiškėjas nepagrindė, jog nepraleido 3 mėnesių nuo tos dienos, kai jis sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas, termino paduoti prašymą atnaujinti mokestinio ginčo bylos proceso, todėl nėra pagrindo Pareiškėjo prašymą tenkinti.

VMI prie FM, vadovaudamasi MAĮ 160 str. 8 d.,

n u s p r e n d ė:

Atsisakyti atnaujinti VMI 2020-06-15 sprendimo Nr. (7.45)FR0682-272 bylos procesą.

Bendrovė, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 29 str. 1 d., 31 str. 1 d., turi teisę šį sprendimą per vieną mėnesį nuo jo įteikimo dienos apskusti Vilniaus apygardos administraciniam teismui. [...].“

VMI taip pat pateikė Seimo kontrolierei 2023 m. gegužės 12 d. Sprendime nurodytą Komisijos 2023-04-03 posėdžio protokolą Nr. PP – 2023/73 (7-2023/47), kuriame „patvirtina, kad Bendrovei ne tik 2023 m. sausio 30 d. Raštu, bet ir minėtu protokolu buvo paaiškintos aktualios nuostatos, mokesčių mokėtojui siekiant atnaujinti mokestinio ginčo procesą“, pvz.: „Tačiau Pareiškėjai yra paaiškinama, kad ji turi dvi alternatyvias galimybes: siekti, jog būtų atnaujintas mokestinio ginčo procesas arba siekti, jog būtų atliktas pakartotinis mokestinis patikrinimas. Mokesčių mokėtoja turi pati (savarankiškai) pasirinkti būdą, koku pagrindu norės ginti savo teises. [...]“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos įstatymai

6.1. Mokesčių administravimo įstatymo (MAĮ):

8 straipsnio 3 dalis – „1. Kiekvienas mokesčių mokėtojas privalo mokėti mokesčių įstatymų nustatytus mokesčius, laikydamasis mokesčių teisės aktuose nustatytos mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos. [...] 3. Mokesčių administratorius, administruodamas mokesčius, privalo vadovautis protingumo ir teisingumo kriterijais.“

32 straipsnis – „Mokesčių administratorius (jo pareigūnas), atlikdamas jam pavestas funkcijas, privalo: [...] 2) nepažeisti mokesčių mokėtojo teisių; 3) tiksliai laikytis mokesčių teisės aktų; [...]“

144 straipsnis – „Mokesčių mokėtojas turi teisę apskusti bet kurį mokesčių administratoriaus (jo pareigūno) veiksmą arba neveikimą.“

145 straipsnis – „1. Mokestiniam ginčams šiame Įstatyme nustatoma ir reglamentuojama privaloma ikiteisminė jų nagrinėjimo procedūra. Ši nuostata neriboja mokesčių mokėtojo teisės po

atitinkamo centrinio mokesčių administratoriaus sprendimo dėl mokestinio ginčo tiesiogiai kreiptis į teismą. [...].“

146 straipsnis – „1. Skundai dėl mokesčių administratoriaus (jo pareigūno) sprendimų, nenurodytų šio Įstatymo 145 straipsnyje, jų nepriėmimo, taip pat skundai dėl centrinio mokesčių administratoriaus sprendimų (jų nepriėmimo), kuriais mokestiniai ginčai nesprenžiami iš esmės, nagrinėjami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. 2. Mokesčių mokėtojas taip pat gali naudotis kitų įstatymų jam suteikta teise šių teisės aktų nustatyta tvarka apskųsti neteisėtus mokesčių administratoriaus pareigūno veiksmus.“

160 straipsnis – „1. Mokestinio ginčo bylos, kurioje vietos mokesčių administratoriaus, centrinio mokesčių administratoriaus ar Mokestinių ginčų komisijos sprendimas nustatytu terminu nebuvo apskųstas, procesas gali būti atnaujintas šiame straipsnyje nustatytais pagrindais ir tvarka. 2. Procesas gali būti atnaujinamas, kai: 1) naujai paaiškėja esminės aplinkybės, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos mokesčių mokėtojui mokestinio ginčo nagrinėjimo metu; [...] 4) panaikinamas kaip neteisėtas ar nepagrįstas teismo sprendimas ar nuosprendis, kuris buvo pagrindas priimti skundžiamą sprendimą; [...]. 3. Prašymą atnaujinti procesą turi teisę paduoti mokesčių mokėtojas. 4. Prašymas dėl proceso atnaujinimo paduodamas centriniam mokesčių administratoriui (kai jo arba vietos mokesčių administratoriaus sprendimas mokestinio ginčo byloje buvo galutinis) ar Mokestinių ginčų komisijai, kai galutinį sprendimą mokestinio ginčo byloje priėmė ši institucija. 5. Prašymas dėl proceso atnaujinimo gali būti paduodamas per 3 mėnesius nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas. Asmenims, praleidusiems prašymo dėl proceso atnaujinimo padavimo terminą dėl svarbių priežasčių, praleistas terminas gali būti atnaujintas, jeigu prašymas dėl termino atnaujinimo paduotas ne vėliau kaip po vienerių metų nuo sprendimo, kuris nebuvo apskųstas, apskundimo termino pabaigos. Prašymas dėl proceso atnaujinimo negali būti paduodamas, jeigu nuo sprendimo, kuris nebuvo apskųstas, apskundimo termino pabaigos praėjo daugiau kaip 5 metai. 6. Prašyme dėl proceso atnaujinimo nurodoma: 1) mokestinius ginčus nagrinėjančios institucijos pavadinimas; 2) mokesčių mokėtojo pavadinimas (vardas, pavardė), identifikacinis numeris (kodas), adresas; 3) sprendimą priėmusios institucijos pavadinimas; 4) nustatytu terminu neapskųsto institucijos sprendimo esmė ir proceso atnaujinimo pagrindas; 5) proceso atnaujinimo motyvai; 6) aplinkybės, kuriomis grindžiamas šio straipsnio 5 dalyje nurodytų terminų skaičiavimas; 7) prašymo esmė; 8) prašymo surašymo vieta, data, mokesčių mokėtojo parašas. 7. Prie prašymo atnaujinti procesą turi būti pridedami proceso atnaujinimo pagrindo buvimą pagrindžiantys įrodymai, taip pat nustatytu terminu neapskųsto mokestinius ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimo nuorašas. 8. Tais atvejais, kai centrinis mokesčių administratorius ar Mokestinių ginčų komisija konstatuoja, jog yra praleisti įstatymų nustatyti terminai paduoti prašymą arba prašymas nepagrįstas įstatymų numatytais proceso atnaujinimo pagrindais, centrinis mokesčių administratorius ar Mokestinių ginčų komisija sprendimu atsisako atnaujinti procesą. 9. Jeigu prašymas paduotas nepraleidus įstatymų nustatytų terminų ir yra pagrįstas įstatymų nustatytais proceso atnaujinimo pagrindais, centrinis mokesčių administratorius ar Mokestinių ginčų komisija priima sprendimą dėl proceso atnaujinimo. [...].“

6.2. Viešojo administravimo įstatymo (VAI):

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų [...] veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį [...].“

10 straipsnis – „1. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus. 2. Privalomus reikalavimus asmenims nustato tik teisės aktų pagrindu priimti administraciniai sprendimai. 3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus. [...]. 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1)

administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos. 6. Administracinis sprendimas turi būti pasirašytas jį priėmusio pareigūno, valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens arba viešojo administravimo subjekto vadovo, jo pavaduotojo ar įgalioto asmens. [...].“

11 straipsnis – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...].“

13 straipsnis – 1. Asmeniui, pateikusiam prašymą [...] ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją [...].“

7. Kiti teisės aktai – *Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau – Taisyklės), 45 punktas* – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: [...] 45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma VAI 13 straipsnyje nustatyta tvarka. 45.4. į prašymą, nenurodant Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktika:*

2016 m. vasario 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1150-520/2016 – „[...] atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis VAI nuostatų. [...].“

2021 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2505-602/2021 – „62. Mokestinių ginčų bylų procesas gali būti atnaujinimas, jeigu mokesčių mokėtojas, padavęs šį prašymą laikosi formalių įstatymo reikalavimų, kurie įtvirtinti tokio prašymo padavimo turinio ir formos reikalavimams ir yra įvykdoma sąlyga dėl prašymo padavimo termino, t. y. prašymas paduodamas nepraleidus įstatyme nustatyto termino – 3 mėnesiai nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas, nėra pasibaigęs naikinamasis terminas – 5 metai nuo sprendimo apskundimo termino pabaigos. MAI 160 straipsnio 6 dalyje įtvirtintas konkretus reikalavimas, susijęs su minėtų terminų laikymusi (prašyme nurodomos aplinkybės, kuriomis grindžiamas šio straipsnio 5 dalyje nurodytų terminų skaičiavimas), kuriuos mokesčių administratorius turėtų galimybę patikrinti gavęs mokesčio mokėtojo prašymą. MAI 160 straipsnio 8 ir 9 dalių turinys patvirtina, kad mokesčių administratorius pirmiausiai vertina, ar mokesčių mokėtojo paduotas prašymas atnaujinti procesą atitinka tokiam prašymui nustatytus turinio ir formos reikalavimus, ar šis prašymas paduotas nepraleidus termino, tik tokiu atveju, jeigu šios sąlygos yra tinkamai įvykdytos, mokesčių administratorius nagrinėja klausimą dėl proceso atnaujinimo ir vertina, ar yra mokesčio mokėtojo nurodytas proceso atnaujinimo pagrindas/pagrindai. 63. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad mokesčių administratorius, gavęs pareiškėjo prašymą atnaujinti procesą, nustatė, kad šis prašymas neatitiko tokiam prašymui nustatyto turinio reikalavimų (prašyme nenurodytos aplinkybės, kuriomis grindžiamas šio straipsnio 5 dalyje nurodytų terminų skaičiavimas), taip pat iš nors ir neatitinkančio turinio reikalavimų prašymo mokesčių administratorius teisingai nustatė, kad prašymas paduotas akivaizdžiai praleidus tokio prašymo padavimo terminą. Todėl VMI pagrįstai pažymėjo, kad neturi pagrindo pasisakyti dėl konkrečių pareiškėjo nurodytų proceso atnaujinimo pagrindų, nes paduotas prašymas negali būti

priimtas nagrinėti.“

2023 m. spalio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-603-502/2023 – „50. Primintina, kad LVAT, aiškindamas iki 2020 m. lapkričio 1 d. galiojusios VAI redakcijos 8 straipsnio 1 dalies (kuri iš esmės atitinka nagrinėjamos administracinės bylos kontekste aktualios VAI redakcijos, galiojančios nuo 2020 m. lapkričio 1 d., 10 straipsnio 5 dalies 5–6 punktus) nuostatas, yra ne kartą pažymėjęs, jog tinkamas motyvavimas apima ne tik tinkamą teisinio pagrindo nurodymą ir taikymą, bet ir reikalavimą priimame teisės akte nurodyti pagrindinius faktus. Administracinio sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas. Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar tai darant tik iš dalies, paprastai kyla pagrįsta abejonė dėl tokio administracinio akto teisėtumo bei pagrįstumo (žr., pvz., LVAT 2013 m. lapkričio 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-2124/2013, 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A822-1440/2014). [...].“

Tyrimo išvados

9. Apibendrinus Pareiškėjo skunde aprašytas aplinkybes (pažymos 2 punktą) konstatuotina, kad Pareiškėja skundžiasi, kad VMI nepagrįstai nurodo, kad negavo Bendrovės 2022 m. lapkričio 25 d. Prašymo, kad netinkamai nagrinėjo 2023 m. sausio 4 d. Prašymą (net nepasisakė dėl keliamų paaiškėjusių naujų aplinkybių klausimo), 2023 m. balandžio 6 d. Prašymą (šis prašymas iš esmės nenagrinėtas, „praleisti 3 mėnesių terminai“; „VMI negalėjo nežinoti apie Bendrovės nevienkartinį kreipimąsi 2022 m. lapkričio ir 2023 m. sausio mėnesiais, todėl tariamų terminų skaičiavimas tik nuo 2023 m. balandžio mėnesio“ yra nepagrįstas).

10. Įvertinus šiam tyrimui taikytiną teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką (pažymos 6–8 punktai) konstatuotina, kad VMI nagrinėjamu atveju (nagrinėdama Pareiškėjos prašymus) turėjo vadovautis MAĮ (pažymos 6.1 papunktis), VAI (pažymos 6.2 papunktis) ir Taisyklėmis (pažymos 7 punktas).

Pagal MAĮ, mokesčių administratorius, atlikdamas jam pavestas funkcijas, privalo tiksliai laikytis mokesčių teisės aktų, administruodamas mokesčius, privalo vadovautis protingumo ir teisingumo kriterijais. Skundai dėl centrinio mokesčių administratoriaus sprendimų (jų nepriėmimo), kuriais mokestiniai ginčai nesprenžiami iš esmės, nagrinėjami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka, t. y. administraciniuose teismuose.

Vadovaujantis šiam tyrimui aktualiu MAĮ 160 straipsniu, mokestinio ginčo bylos, kurioje vietos mokesčių administratoriaus, centrinio mokesčių administratoriaus ar Komisijos sprendimas nustatytu terminu nebuvo apskūstas (todėl tapo galutiniu administraciniu sprendimu), gali būti peržiūrėtas tik laikantis įstatyme nustatytos tvarkos dėl prašymo padavimo turinio, formos, termino ir kitų reikalavimų, procesas gali būti atnaujintas MAĮ 160 straipsnyje nustatytais pagrindais ir tvarka, pavyzdžiui, kai paaiškėja naujos esminės aplinkybės, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos mokesčių mokėtojų mokestinio ginčo nagrinėjimo metu ir kt.

Prašymą atnaujinti procesą turi teisę paduoti mokesčių mokėtojas per 3 mėnesius nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas.

Asmenims, praleidusiems prašymo dėl proceso atnaujinimo padavimo terminą dėl svarbių priežasčių, praleistas terminas gali būti atnaujintas, jeigu prašymas dėl termino atnaujinimo paduotas ne vėliau kaip po vienerių metų nuo sprendimo, kuris nebuvo apskūstas, apskundimo termino pabaigos.

Pažymėtina, kad prašyme dėl proceso atnaujinimo, be kita ko, turi būti nurodyti proceso atnaujinimo motyvai, aplinkybės, kuriomis grindžiamas proceso atnaujinimo terminų skaičiavimas. Tais atvejais, kai centrinis mokesčių administratorius konstatuoja, jog yra praleisti įstatymų nustatyti

terminai paduoti prašymą arba prašymas nepagrįstas įstatymų numatytais proceso atnaujinimo pagrindais, centrinis mokesčių administratorius sprendimu atsisako atnaujinti procesą.

VMI, vadovaudamasi VAI, turėjo laikytis įstatymo viršenybės, išsamumo principų reikalavimų (priimti administracinius sprendimus pagal įgaliojimus, administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; VMI į prašymą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydama visas prašymo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindama prašymo turinį).

Administraciniame sprendime, be kita ko, turi būti nurodytas atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės, administracinio sprendimo motyvai; apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką, ir kt.

Vadovaujantis Taisyklėmis, į prašymą VMI turi atsakyti atsižvelgdama į jo turinį, t. y., į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma asmeniui, pranešant apie priimtą administracinį sprendimą bei pateikiant to sprendimo kopiją.

Pažymėtina, kad remiantis šiam tyrimui aktualia teismų praktika (pažymos 8 punktas), mokesčių ginčų bylų procesas gali būti atnaujinimas, jeigu mokesčių mokėtojas, padavęs šį prašymą, laikosi formalių įstatymo reikalavimų, nustatytų tokio prašymo padavimo turiniui ir formai, ir yra įvykdoma sąlyga dėl prašymo padavimo termino, t. y. prašymas paduodamas nepraleidus įstatyme nustatyto termino – 3 mėnesiai nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas, nėra pasibaigęs naikinamasis terminas – 5 metai nuo sprendimo apskundimo termino pabaigos. MAĮ 160 straipsnio 6 dalyje įtvirtintas konkretus reikalavimas, susijęs su minėtų terminų laikymusi (prašyme nurodomos aplinkybės, kuriomis grindžiamas šio straipsnio 5 dalyje nurodytų terminų skaičiavimas), kuriuos mokesčių administratorius turėtų galimybę patikrinti gavęs mokesčio mokėtojo prašymą. MAĮ 160 straipsnio 8 ir 9 dalių turinys patvirtina, kad mokesčių administratorius pirmaisiai vertina, ar mokesčių mokėtojo paduotas prašymas atnaujinti procesą atitinka tokiam prašymui nustatytus turinio ir formos reikalavimus, ar šis prašymas paduotas nepraleidus termino, tik tokiu atveju, jeigu šios sąlygos yra tinkamai įvykdytos, mokesčių administratorius nagrinėja klausimą dėl proceso atnaujinimo ir vertina, ar yra mokesčio mokėtojo nurodytas proceso atnaujinimo pagrindas (pagrindai).

Teismų praktikoje taip pat yra pažymėta, kad administracinio sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Vertinant, ar nustatyti turinio (teisinio ir faktinio pagrindimo, motyvacijos) trūkumai yra esminiai, būtina įvertinti, ar motyvacijos trūkumai sukliudė Pareiškėjui suprasti visuomeninių santykių esmę ir turinį.

11. Nagrinėjamu atveju pažymėtina:

11.1. Šio tyrimo metu gautais duomenimis, pagal VMI Seimo kontrolierei pateiktą 2023 m. rugsėjo 14 d. gautų ir su jais susijusių dokumentų ataskaitą, matyti, kad VMI 2022 m. lapkričio 25 d. – 2022 m. lapkričio 28 d. negavo 2022 m. lapkričio 25 d. Prašymo (pažymos 5.1 papunktis). Taigi, šiuo atveju VMI pagrįstai nenagrinėjo Pareiškėjos 2022 m. lapkričio 25 d. Prašymo.

11.2. VMI pagal kompetenciją išnagrinėjo 2023 m. sausio 4 d. Prašymą (paaiškėjusių naujų aplinkybių pagrindu panaikinti VMI sprendimą išieškoti mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto ir priimti naujus sprendimus bei nurodyti jų apskundimo tvarką; pažymos 5.5 papunktis), pateikė Pareiškėjai 2023 m. sausio 30 d. Raštą, kuriame pažymėjo, kad Prašymo paaiškėjusių naujų aplinkybių pagrindu panaikinti VMI sprendimą išieškoti mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto netenkina ir paaiškino sprendimo motyvus ir pagrindinius faktus bei argumentus, kuriais remiantis yra nuspręsta netenkinti Bendrovės 2023 m. sausio 4 d. Prašymo (2023 m. sausio 30 d. rašte pateiktas Bendrovės turimos mokestinės nepriemokos pagrindimas, nurodytos konkrečios MAĮ nuostatos, kuriomis vadovaujantis buvo priimti VMI sprendimai išieškoti Bendrovės turimą mokestinę nepriemoką iš Bendrovės turto, paaiškinta, kad VMI neturi teisinio pagrindo naikinti šių sprendimų,

kol Bendrovės mokestinė nepriemoka yra nepadengta ar nepanaikinta, pateikta informacija apie įsiteisėjusias administracinių teismų nutartis ir kt.; Bendrovei paaiškinta, kad mokestinio patikrinimo metu apskaičiuotų mokesčių, delspinigių ir baudų sumos galėtų būti keičiamos tik atnaujinus mokestinio ginčo bylos procesą pagal MAĮ 160 straipsnio nuostatas ir atlikus pakartotinį patikrinimą, taip pat nurodyta, jog informacija apie Bendrovės teisę teikti prašymą mokesčių administratoriui dėl mokestinio ginčo bylos proceso atnaujinimo buvo pateikta Kauno AVMI 2023 m. sausio 12 d. raštu Nr. (7.45 Mr) K-371; pažymos 5.6 ir 5.7 papunkčiai).

Atsižvelgus į tai, kad mokestinių ginčų bylų procesas gali būti atnaujinimas, jeigu mokesčių mokėtojas, padavęs šį prašymą, laikosi formalių įstatymo (MAĮ 160 straipsnio) reikalavimų, nustatytų tokio prašymo padavimo turiniui ir formai, laikytina, kad VMI šiuo atveju neprivalėjo pasisakyti „dėl keliamų naujai paaiškėjusių alinkybių klausimo“.

Be to, atsižvelgus į tai, kad 2023 m. sausio 30 d. Rašte nurodyti administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas ir jį priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos, administracinio sprendimo data ir registracijos numeris, administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas, kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės, sprendimo motyvai ir pagrindiniai faktai bei argumentai, kuriais remiantis yra nuspręsta netenkinti Bendrovės 2023 m. sausio 4 d. Prašymo, administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečias skundą nagrinėjančias institucijas, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką, pripažintina, kad 2023 m. sausio 30 d. Raštas atitinka VAĮ 10 straipsnio 5 dalyje nurodytus administracinio sprendimo ir išsamumo principo reikalavimus, taigi Pareiškėjas turėjo galimybę iš šio rašto turinio suprasti jam aktualių visuomeninių santykių esmę ir turinį, kokiais būdais jis gali ginti, jo manymu, pažeistas jo teises.

11.3. VMI pagal kompetenciją išnagrinėjo 2023 m. balandžio 6 d. Prašymą „Dėl mokestinio ginčo proceso atnaujinimo pagal MAĮ 160 straipsnį“ (dėl paaiškėjusių naujų esminių aplinkybių; pažymos 5.8 papunktis), pateikė Pareiškėjai 2023 m. gegužės 12 d. Sprendimą, kuriuo pranešė, kad prašymas netenkintinas, nurodė šio sprendimo teisinį ir faktinį pagrindus, administraciniam sprendimui įtakos turėjusias aplinkybes, sprendimo motyvus ir pagrindinius faktus bei argumentus, kuriais remiantis yra nuspręsta netenkinti 2023 m. balandžio 6 d. Prašymo. Pagal MAĮ 160 straipsnio reikalavimus bei teismų praktiką, konstatuotina, kad VMI pagrįstai nurodė, kad mokesčių administratorius pirmiausiai vertina, ar mokesčių mokėtojo paduotas prašymas atnaujinti procesą atitinka tokiam prašymui nustatytus turinio ir formos reikalavimus, ar šis prašymas paduotas nepraleidus termino, tik tokiu atveju, jeigu šios sąlygos yra tinkamai įvykdytos, mokesčių administratorius nagrinėja klausimą dėl proceso atnaujinimo ir vertina, ar yra mokesčio mokėtojo nurodytas proceso atnaujinimo pagrindas (pagrindai) (pažymos 5.9 papunktis). Be to, manytina, kad Pareiškėjui pateikus prašymą, kuris neatitiko tokiam prašymui nustatyto turinio reikalavimų (prašyme nenurodytos aplinkybės, kuriomis grindžiamas MAĮ 160 straipsnio 5 dalyje nurodytų terminų skaičiavimas), VMI, priimdama 2023 m. gegužės 12 d. Sprendimą, pagrįstai nevertino Bendrovės ankstesnių kreipimųsi į VMI.

Be to, atsižvelgus į tai, kad 2023 m. gegužės 12 d. Sprendime nurodyti administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas ir jį priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos, administracinio sprendimo data ir registracijos numeris, administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečias skundą nagrinėjančias institucijas, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką, pripažintina, kad 2023 m. gegužės 12 d. Sprendimas atitinka VAĮ 10 straipsnio 5 dalyje nurodytus administracinio sprendimo ir išsamumo principo reikalavimus, Pareiškėjas turėjo galimybę iš šio rašto turinio suprasti jam aktualių visuomeninių santykių esmę ir turinį, kokiais būdais jis gali ginti, jo manymu, pažeistas jo teises (pvz., skųsti 2023 m. gegužės 12 d. Sprendimą Vilniaus apygardos administraciniam teismui).

12. Apibendrinus pirmiau nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu Pareiškėjos skundas atmestinas.

13. Be to, Seimo kontrolierė atkreipia Bendrovės dėmesį:

13.1. VMI pagal savo kompetenciją įvykdžius pareigą ir pateikus Pareiškėjai tinkamą (-us) atsakymą (-us), tai, kad Pareiškėjos netenkina skundžiamame (-uose) atsakyme (-uose) išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats (-ys) atsakymas (-ai) yra nemotyvuotas (-i) ir neteisėtas (-i) bei neatitinkantis (-ys) VAI nuostatų.

13.2. Pareiškėja turi teisę iš esmės spręsti VMI priimtų sprendimų teisėtumo klausimą, pateikdama skundą (-us) Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia UAB „X“ skundą dėl VMI pareigūnų veiklos (neveikimo) atmesti.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė